బృ [illegible] ము

టాగూరు పబ్లిషింగు హౌస్,
పబ్లిషర్సు బుక్ సెల్లర్సు,
హైదరాబాదు

ధవపెద్ది బుచ్చి సుందర రామశాస్త్రి

T51.6 T4740.
S95B

వలయువారు:—

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో

రాజమండ్రి

UNIVERSAL LIBRARY
OU_204984
UNIVERSAL LIBRARY

అన్ని హక్కులు గ్రంథకర్తవి

శ్రీ కొండపల్లి ముద్రాశాల
రాజమండ్రి

వెల
రూపాయి

1951

పీఠిక

శ్లో. శ్రీమత్సుధార్ణవే రత్నద్వీపే మాణిక్యమందిరే
రత్నసింహాసనాసీనాం హ్రాదికామేశ్వరీం భజే.

మచ్ఛ్రేయోభిలాషుల కోరికపై నీ బృందావనమను పేరట నా విరచితంబులనుండి కొన్ని గుచ్ఛముల గూర్చి యున్నాను. ఇందు "ప్రణయలీల"లో మొదటి పద్యమును తుది ద్విపదలో నొక కొంచెమును మాత్రము "రుబాయతు" లోని భావము. పత్రికాదుల ననుసరించి వ్రాయబడినవి చాటువులు. అక్కడక్కడ గొన్ని పదములు జనుల వాడుకను బట్టి ప్రయోగింపఁబడినవి.

ఇట్లు
తిరుపతి వేంకటేశ్వర శిష్యపరమాణువు
మాధవపెద్ది బుచ్చిసుందరరామశాస్త్రి

శ్రీ వేంకటేశ్వరాయ నమః

బ్రహ్మశ్రీ గోవిందరాజు వేంకటసుబ్బారావుగారు

దీర్ఘాయురారోగ్యైశ్వర్యశాంతిపథముల నీ రచయితకును, తత్సంతానమునకును ప్రసాదించుటకునై మత్స్వామి వేంకటేశ్వరుని భాసములకు నిమీలించుచున్నాను.

గోవిందరాజు వేంకటసుబ్బారావు

అభిప్రాయములు

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః

కడియము
తూ. గో. జి.
20—11—37

బ్రహ్మశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారు
బృందావనము

అనెడి యీ ఖండకావ్యముల సంపుటము చి॥ మాధవపెద్ది బుచ్చిసుందరరామయ్యచే రచింపఁబడినది. ఇతఁడు సుమారు యిరువదియైదేళ్ళకు పూర్వము నాయొద్ద కొన్నాళ్ళు మాఘకావ్యమును కౌముదియుఁ జదువుకొనుటకు వచ్చినాఁడు. మా దంపతుల యందు కేవలము కన్న తల్లిదండ్రులకన్నను అధిక భక్తిగా నుండి చదువుకొన్నాఁడు. కాని ఆతనికి తోఁచినట్టు చదువుటయే కాని నా యేర్పాటును బట్టి చదువువాఁడు కాఁడు. ఇతని కప్పటికే తెలుఁగులో మంచి కవితాధార యుండెడిది. ఎట్లో కొంత కౌముదియు మాఘములో కొంతవఱకును నెఱవేర్చినాఁడు. ఇతని చదువు గానముతో మిళితముగనే యుండును గాని నాకు రేగుప్తివలెనే యితనికి నాదనామక్రియ అనెడి రాగముమీఁద నభిమాన మెక్కువ. ఆ కారణమువలన నాకు శిష్యుఁడై కూడ నా చదువు ధోరణి యితర శిష్యులతో సాటుగా నీతఁ దనుకరించువాఁడు కాఁడు. ఇతని చదువు ఫక్కి మిక్కిలి శ్రావ్యముగా నుండును. కవిత్వము కేవలము

క్రొ_త్త పోకడలతో నెంతో రుచ్యముగా నుండును. ఒకరి త్రోవకు బొ_త్తిగా లేఖినిని నడుపనివాఁ డగుటచే నీతని కవితకు గ్రంథ చౌర్యదోషము లేశమును తగులదు. ప్రస్తుత మాంధ్రభాషలోఁ జేరి వాడఁబడుచున్న హూణభాషాపదము లితని కవిత్వములో నెన్నో యుండును. పూర్వకవు లందఱును వారివారి కాలమునకు వాడుకలో నున్న ఆయా యితర భాషాపదములను అంతో యింతో గ్రహించిన వారే. ఈ పు_స్తకము విద్యార్థులకు పఠనీయముగా విద్యాశాఖాధి కారులు తప్పక గై_కొందురని నా దృఢవిశ్వాసము ఒకరి శిఫా రసుతో దీని కవసర ముండదు ఈ కవిత్వ సారస్య మట్టిది. తన్మ యత్వము సర్వత్ర కవికి స్ఫురించుచుండును. భగవంతుఁ డీతనికిఁ జిరాయురారోగ్యైశ్వర్యముల ననుగ్రహించునట్లు లాశీర్వదించుచు దీనిని ముగింతును.

చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి.
శతావధాని.

శ్రీరస్తు

శ్రీమన్మహా మహోపాధ్యాయ కళాప్రపూర్ణ కవిసార్వభౌమ
ఆంధ్రవ్యాస అభినవ శ్రీనాధాది బిరుదాంకితులగు
బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూ_ర్తిశాస్త్రిగారు

శ్రీ మాధవపెద్ది బుచ్చిసుందరరామశాస్త్రిగారు రచించిన "బృందావన" మను ఖండకావ్యములోఁ గొన్ని పద్యములు కవి గారే శ్రావ్యముగాఁ జదివి వినిపించినారు. నా కా పద్యములు హృద్యములై శ్రవణానందము గలిగించినవి. చక్కని మృదు

పదములతో మధురమధురముగా నా పద్యములు చెవులంబడి యెట్టి వారి మనంబులనైన గఱఁగింపఁగలవని నా నమ్మకము "ఆలోచనామృత" మను నా సుడి న్వాదనాది "ఆపాతమధుర" మను గీతార్థము నొందుచున్నవని త్రికరణశుద్ధిగాఁ జెప్పఁగలను. ఇప్పటివారు వ్రాయు ఖండకావ్యములకన్న వీరి యీ ఖండకావ్యము వేయిరెట్లతిశయించుచున్నదని నా యభిప్రాయము వీరు చిరాయురారోగ్యములు గలిగి యిట్టి వెన్నో కావ్యములు వ్రాసి లోకము నానందింపఁజేయుదురుగాక యని పరమేశ్వరుని బ్రార్థించుచున్నాను.

రాజమండ్రి
20—11—37

శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి.

చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారు

శ్రీ వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ మాధవపెద్ది బుచ్చిసుందరరామశాస్త్రిగారు రచించిన "శారద, సతీస్మృతి" మొదలగు గ్రంథములలో పద్యములను మఱికొన్ని చాటు ధారాపద్యములను నేటియుదయమున వారు చదువగ విని పరమానందము నొందితిని. కవనము ద్రాక్షాపాకమై ధారాశుద్ధిగల్గి ప్రసాదగుణముగల్గి హృదయంగమముగ నున్నది. ప్రతి పద్యము రసాస్పదము ప్రతిభావము గంభీరము. ప్రతి కల్పనము మనోహరము. పరమేశ్వరుడు వీరికి దీర్ఘాయురారోగ్యము లిచ్చి సారస్వతసేవ చేయించుగాక!

రాజమహేంద్రవరము
21—11—37

చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహము.

శ్రీ పరదేవతాయై నమః

బృందావనము

ప్రార్థనము

మ పరిమాణింప నశక్యమైనది భవత్ప్రాబల్య మీవిశ్వగో
చరమే కాని వమోఘమైనవి భవత్సంకల్పముల్, ప్రేమలోఁ
బరమస్థాన మలంకరించినది నీసత్యస్వరూపంబు, మే
మెఱుఁగంజాలుదుమే! భవన్మహిమ తండ్రీ, ఆర్తరక్షామణీ!

మ అరిగో! అప్పటియాదికాలమున నీవామౌనిరాణ్మండలీ
హృదయాస్థాన మలంకరించి ప్రతితంత్రీసూక్ష్మసూక్ష్మాణువున్
గదలన్ మాటి కొనర్చినాఁడవట వీణాబ్రహ్మగానంబు మా
కెదియేదీ యొకసారి చూపగదె తండ్రీ, దాని మాధుర్యమున్.

శా. ఆ వీణాస్వరమాధురిం చవిలి దివ్యాబ్దంబు లెన్నేని తా
మీవిశ్వంబు సమస్తమున్ మఱచి యందే లీనులైనట్లు మా
కేవేదంబు వచించు నయ్యదియు నీవేకావే, ఏలయ్య మా
కీవా భాగ్యము వారె నీకైనవారే! మేము కామైతిమే!

మ. తనయుచ్ఛ్వాసమె హంసలాగు హృదయస్థానంబునన్ నిల్పి య
ల్లన జోకొట్టును నిద్రఁబుచ్చునటు లాలాపించు సంగీతని
స్వనమాధుర్యము గ్రోలి కేవలము జీవన్ముక్తుడై పోక యెం
దునకో మానవు డూరకే గడపుచుండున్ గాల మాత్మేశ్వరా!

మ. నరుఁ డొక్కింత మనంబునిల్పి తనకంటన్ బాపకున్ మధ్య ని
వ్వరిముల్లంతటి సూక్ష్మరంధ్రమున నాపోజ్యోతివై యున్న నిన్
బరమాత్మున్ గనలేక శుక్తిరజితభ్రాంతి ప్రవిష్టాత్ముఁడై
యురకేగ్రంథముగ్రంథమున్ దిరుగవేయున్ దంద్రివిశ్వేశ్వరా!

మ. నిరహంకారము, నిర్మమత్వమును, తంద్రీ, నిత్యనైమిత్తికా
చరణస్ఫూర్తియు, శాంతి దాంతియు, యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టి, నీ
చరణధ్యాన సమాధు, లన్నవెశదా ! 'సత్యం శివం సుందరం
పరమం' బైన భవత్పదంబునకు సోపానంబు లాత్మేశ్వరా!

తమయందుండినయట్టి యష్టదళపద్మం బష్టభార్యాసమూ
హముగా నిన్ బరమాత్ముఁ గృష్ణునిగ దేహద్వారకన్ నారదా
ది మహర్షుల్ మును నిర్వికల్పకసమాధిన్ గేళిగావించి ని
త్యమునుం జెందరె యద్వితీయమగు నాత్మానంద మాత్మేశ్వరా!

మ. నిరతంబున్ దనలోపలం గల త్రివేణీ సంగమంబందునం
బరమస్నాన మొనర్చి భక్తి మదిరాపానంబు గావించి యాం
తరహంసాత్మకమైన నీ ప్రణవనాద బ్రహ్మముం జెంది, మా
యురె, మానారదుఁ డెంతముగ్ధుఁ డయినాఁ డోనాఁడు విశ్వేశ్వరా!

మ. కలకాలంబును కాపురంబునకు సౌఖ్యస్వర్గ మాహార మ
స్ఖలితానందరసంబు, క్రుమ్మఁ జిదాకాశం బధిష్టింపఁ గుం
డలినీచక్రసువర్ణపుష్పకవిమానం బెంత ధన్యాత్ములో!
అలయింద్రాదిసురల్ మహామహులు నీయాత్మీయు లాత్మేశ్వరా!

తే. గీ. వచ్చి యొకసారి నా ప్రాణవాయువునను
హృదయవేణువు నూదిపోయెదవె కృష్ణ!
ఆత్మబృందావనంబు నీయాగమమున
కెదురెదురు చూచుచున్నదోయీ, మహాత్మ!

తే. గీ. యమునయే గాక దేహప్రయాగయందు
గంగయు సరస్వతియుఁ గూడఁ గలవుగాన
నా త్రివేణీ జలక్రీడ నాచరింతె?
నాడికారూప గోపీజనంబు గూడి.

తే. గీ. బాలకృష్ణుఁడవై నాదు ప్రకృతి శ్రుతిని
వేణుగానంబు నేకీభవింపఁజేయు
మనుసరించు మృదంగ మన్నటు త్రివేణి
ఘుమఘుమార్భటి శబ్దంబు గొలుపుకొనుచు.

'శారద' నుండి

శారద వనవిహారము

అతియొక పూలతోఁట సహచయిఁ బరుణోదయమల్లమల్లెపూఁ
బొదకడఁ బైడిగిరీటము పోల్కి నిలంబడి యల్లనల్లనన్
గదలుచుఁ బువ్వు పువ్వు రవగాలిగి మోహానృత్యమాడు నా
ప్పిదమును గాంచు కన్నె దెస వేయుచ మించుకసేపు చూపులన్.

చ. ఒరయుచుఁ బూలయందమును నొయ్యారముగా సఖచందమామతో
దొరసెడు నెన్నొసంటఁబడు తుమ్మెదరెక్కలవంటి లేఁతముం
గురులెగనెత్తికొంచుఁ గొనగోళ్ల ముద్దులు మూటగట్టు న
చ్చియుతక పేరుదాల్చి విలసిల్లును శారదయన్ సువర్ణముల్.

చ. మడచిన పుస్తకంబువలె మాపుల సెజ్జపయిన్ బరుండి క
న్మ్రొడుచు నలంగెనో నపయునో జడపూవులటంచు వాడుచూ
పెడు పువు కంటఁబడ్డఁ గదుబెగ్గలి బిక్కమొగంబు వైచు నె
ల్లెడఁగనునామెపూవు తొకి యెత్తుగఁ బ్రాణము తొక్కయెత్తుగన్.

చ. ఆఅవిరిమోజు, విచ్చుసొగసౌ సునుతెక్కలతోడ నూగు క్రొ
వ్విరి నతితృష్ణ, దాస బ్రభవించి గుబుల్కొను తావితీవిపై
మటలు గదించి లోకము సమస్తము పుష్పమయంబెయైన సుం
దరపుయిమెంతయొప్పునోగదా, యనియామె తలంచు మాటికిన్.

చ. విరిసిన పువ్వుపువ్వునను వెల్గుచు మానసమున్ గరంచు నీ
శ్వరకళ నుప్పతిల్లెడు ప్రసన్నతకెంతయు మోహముగ్ధయై
మఱిమఱిఁ జూచిచూచి కనుమ్రాన్పడియొక్కొకవేళఁ దన్నుఁదా
మఱచుచు మారుపల్కు దొకమాత్రముగా నెలుఁగెత్తి పిల్చినన్.

చ. అదిగో! లతావితానముల కావలఁ గమ్మని పూఁతపిందెలన్
విదిరెగి మావితోఁ గమనింపుచు నొక్క లతాంగి రావె శా
రద యని పిల్చినంత మసరాజనిభానన వచ్చుచుంటి నే
నిదె యని సాగెడున్ మనము నీగుద మయ్యెడకున్ మనోగతిన్.

చ. అలఁతిగ వంచి లేఁతనడు మంటియు నంటనిరీతిఁ గోమలాం
ఘ్రుల నిలమోపుచున్ నడచు క్రొత్త యొయారముతోడ బూవుకీ
వల ఫలవృక్షవాటికల పైనఁ గటాక్షసుధాతుషారమున్
జిలికెడు కన్నెచిన్నె దరిసించినఁ గన్నులపండు వయ్యెడిన్.

మ అలసాలోలసమీరలాలనల విప్పారంగనున్నట్టి మొ
గ్గలకుం దీయని తేనెబుగ్గలకు భృంగశ్రేణు లుత్కంఠతోఁ
గొఱవుల్ దీర్పు లతాగృహంబునఁ జతుష్కోణాకృతిన్ వన్నెవ
న్నెలరాల్ మల్చి యమర్చినట్టి యొక తిన్నెన్ వారలాసీనలై.

చ. సురభిళమందమారుతకిశోరపరీత వనీలతాగృహాం
తర నవపల్లవస్థగిత ధాళధళీకశిలావితర్దికా
పరిసరనిస్వన త్ప్రమదబంధురకోకిలకీరశారికా
స్వర మధురామృత శ్రవణపారణసౌఖ్యరసైకలోలలై.

చ. పొడమెడుమొల్కలంగుటిఁచిపూచెడు వృక్షములన్ గుఱించి ప్రా
కెడు పలుతీవక్రొన్ననలఁ గెంజివురాకులగూర్చి ముచ్చటల్
నరిపినమీఁదఁ గన్నెవదనంబునఁ జూడ్కినిగుడ్చి యేదియో
నుదువగనుండె విందమలనూత్న వధూమణి వాక్యధోరణిన్.

చ. సిరిగలయింటఁబుట్టి యొక చిన్నము గష్టమనంగ నెట్టిదో
యెఱుఁగనిరీతి వర్ధిలు నదృష్టముఁ గూర్చుటెగాక దివ్యసుం
దరతరమైన యీ యుపవనంబును గూడ ననుగ్రహించె నీ
శ్వశురుడు, సహోదరీ, పొగడశక్యమె, వాని దయా ప్రపూర్ణతన్.

తే. గీ. సంస్కృతాంధ్రంబులను పరిశ్రమ మొకింత
సలిపియుంటివి గద ముఖస్థంబు లగునె
దైవపరమైనయట్టి పద్యము లవేని
చదివెదే శారదా! రాగసరణి ననఁగ.

తే. గీ. చిఱునగవు వెన్నెలను మోవి చివుఱ సుంత
మిలమిల యనంగఁ గంఠంబు మేళవించి
ప్రకృతి యను శ్రుతి సంసిద్ధపడెఁ బఠింపఁ
గిమ్మనకయుండి మన మాలకింపవలయు.

శా. భక్తత్రాణపరాయణాయ భవతాపఘ్నాయ వేదత్రయీ
ముక్తాహార విభూషితాయ కరుణాపూర్ణ స్వరూపాయ దు
ర్వ్యక్తిచ్ఛేదక తారకప్రణవ పీఠారూఢతాభోగ సం
యుక్తాధ్యాత్మిక రాజ్యపాలన మహోద్యోగాయ తుభ్యం నమః.

మ. పరిశుద్ధంబయి యద్వితీయమయి సర్వవ్యాప్తమై నిత్యమై
నిరవద్యంబయి నిర్వికారమయి మౌనివ్రాతచేత స్సరో
వరహంసంబయి కోటికోట్యరుణభాస్వద్దీప్తిధారావళీ
పరిపూర్ణంబు మహామహంబగు పరబ్రహ్మంబు మమ్మేలుతన్.

మ. యదుసింహంబు యశోదపట్టి నవనీతాహారి కంసారి కెం
బెదవిన్ బిల్లనగ్రోవిఁ జేర్చి తులసీబృందావనక్షోణిలో
మృదుగీతామృత వర్షముం గురియు నా శ్రీకృష్ణమేఘంబు నా
హృదయాకాశముగ్రమ్మి శోక బహుళగ్రీష్మాతపం దార్చుతన్.

మ. కరుణాబ్ధీ! హృదయాబ్జపీఠమున నీకల్యాణరూపంబు సు
స్థిరముంజేసి తరింపగా నొక శుభాశీర్వాద మాసించి నీ
చరణప్రాంతమునన్ శిరంబునిచి తృష్ణా వ్యాకులత్వంబులన్
బరిఘోషించెద నెట్లు తప్పుకొనిపోవన్ నేర్తువో చూచెదన్.

మ. శ్రమలెన్నో విఫలంబులై చనియెనో స్వామీ! మదీయ ప్రయ
త్నములెల్లన్ ఫలియింపలేదు, జగదంతర్యామి! యీయొక్క జ
న్మమునం దీనరమాత్రజీవనములోనన్ మాటికిన్ సంభ్రమ
భ్రమలం గొల్పెడు నీరహస్స్పృహల పూర్ణత్వంబు సిద్ధించునే!

మ. నిరతంబున్ జిరనూతనుండవయి తండ్రీ! నీయెడన్ భక్తిబం
ధురులౌ వారిహృదంతరాళములయందున్ నూత్ననూత్నంబుగాఁ
బరగన్ జేసి స్వయంప్రకాశత లయింపన్ జేసి యవ్వారలన్
మరలన్ సృష్టియొనర్పవే! తిరిగి సంహారంబు గావింపఁగన్.

తెలుపన్ నేర్తునె యొక్క జీవనమునందే నన్ను నీ వెన్నిమా
ఱులు సృష్టించి లయింపఁ జేసితివో కారుణ్యాంబుధీ! యింకఁ గా
వలెనన్నన్ మఱియున్ మఱిన్ మఱి లయింపఁజేసి సృష్టించి కే
వలమున్ నీకనుసన్నలను మెలఁగుతేవన్ దిద్దుకొమ్మా ప్రభూ।

మ. సిరులన్ లేములు కష్టముల్ సుఖములున్ చింతల్ మహో
త్సాహముల్
మరణంబుల్ జననంబులన్నియును యుష్మన్మంగళోద్దేశమున్
నెఱవేర్పందగు సాధనంబులని మౌనింద్రోలి భావించు నే
పురుషుండాతఁడెబంధముక్తుఁడు స్వయంప్రభూ! నిర్వికారప్రభూ!

మ. పరిపాలించుచునుందు వెల్లపుడు యావద్విశ్వమీవిచ్చ ను
త్తరు వవ్యాహతరీతిఁ జెల్లెడి మహాత్మా! నీ శుభోద్దేశ మె
త్తెఱఁగో మేముగ్రహింపఁజాలకమహార్తిన్ గ్రుంగుచున్నాము త
త్పరమార్థగ్రహణైకపాటవము మత్స్వామీ! కటాక్షింపుమీ!

సీ. పసిపాపయగు వాని పాలబుగ్గలపైని
నివ్వటిల్లెడు మొల్కనవ్వుకన్న
అరుణోదయమున విప్పారి తుమ్మెద కాలు
మోపకుండిన తమ్మిపూవుకన్న
ఉరుధాటి నేతెంచు నోరుగాలికినేని
కలఁగని మణిదీపకలికకన్న
ఆత్తైన సుంత యల్లాడకుండు నిశీధ
సమయమందలి సరోజలముకన్న

తే. గీ. నిర్మలముఁ గోమలంబును నిశ్చలంబు
శాంతిమయమైన యట్టి సుస్వాంతవీథి
నమరు నీకుఁ బ్రణామ మియ్యారె యమేయ!
అద్వయ! అనంత! ఆదిమధ్యాంతరహిత!

తే. గీ. ఇపుడు మనమున్న యీ లతాగృహ సమీప
కదళికలమధ్యనున్న దల్లదిగో! చూడు,
పెల్లుసై పుణితో వింత చెలువుతోడ
నక్షిసాఫల్యమిడుజాడ నలరుమేడ.

తే. గీ. ప్రాచ్యపాశ్చాత్యరచనల బహుళవర్ణ
సంకలన సామరస్య పవిత్ర మనోజ్ఞ
కాంతిపూరంబుతోడ నాకాశవీథి
కెటుల నెదురెక్కడినా కంటివే! గృహంబు

తే. గీ తాదృశంబగు దివ్యసౌధంబునందు
ననుఁగుఁ బ్రేయసితో జీవయాత్ర నడపు
హాయిగా నొక్కరసభోగి యుగ్రవర్ణ
నందనోద్యానభాగ మందారశాఖి.

తే గీ. పటులకన నొక దివ్యమందిరముగాని
యాతనికి భూతలస్వర్గ మాగృహంబు
మదిగఅంచెడు ప్రియసతీ మధుర మధుర
సరససల్లాప బహుళ ప్రసక్తి కతన.

తే. గీ. వయసు నలువది కొాక వాసి, వాసి నేటి
తెలుఁగునాటికిఁ దళుకు ముత్తెంపుఁబేరు,
పేరు రఘునాధశాస్త్రి, తత్ప్రియ తనూజ
లిచటి చిన్నారి పొన్నారి యిగురుబోండ్లు.

చ లలితసరోజరాజిసమలంకృతగాంగఝురీదరీపరీ
మళలహరీధురీణ పవమాన కిశోర వికీర్యమాణ త
జ్జలకణరేఖికాగ్రహణ సౌఖ్యరసాస్పద వాక్యచాతురీ
విలసితుఁడంచుఁ బండితులు వేయివిధంబుల మెత్తు రాతనిన్.

మ. అతిగంభీరమనస్వి, దేశహితచర్యాభ్యాసి, హూణాంధ్ర సం
స్కృతిసారజ్ఞుఁడు, నవ్యభారతవిపంచీ లోకకల్యాణభా
షితతంత్రీ పరిముక్తసార్వజనికస్వేచ్ఛారవామోది, త
త్ప్రతి సంపన్నగృహస్థు తత్ప్రతి స్వతంత్రవ్యక్తి లేఁడెందులన్.

సీ. సతికి నాతనిపజ్జ జాజిపూవులసెజ్జ
అతిథి కాతని దృష్టి యమృతవృష్టి
సభకు నాతఁ డొనర్చు చర్చ చందనచర్చ
శ్రోత కాతనిమాట సూటిబాట
నిఱుపేదపాలి పెన్నిధి వాని సన్నిధి
వాసిరిం దీవి యవ్వాని యీవి
అనుయాయులకు వానియండ బంగరుకొండ
కలబంధులకు వాని కలిమి బలిమి

తే. గీ. నిరుపమ స్నేహవాత్సల్య నిశ్చలత్వ
జీవకారుణ్య లావణ్య చిహ్నములకు
నతని వదనంబు సదనంబు సతత మతని
పూర్వభవసంచితాగణ్య పుణ్యమేమొ !

'శారద' నుండి

శారదా కృష్ణుల అనురాగము

సీ. పవలను మేడ రెండవ మెట్టునను నిల్చి
లక్షించు నా తపలక్ష్మి యనఁగ
చరియలోపలినుండి తెరలించుకొని పైకి
పొరలెడు సెలయేటి పొంగనంగ
అతిశాంతమైన జీవితమునం దేలిపో
వని యొకానొక సుఖస్వప్న మనఁగ
అరయుచున్న కొలంది నతిశయిల్లుటె కాని
కడయేర్పడని మహాకాంక్ష యనఁగ

తే. గీ. కనులు మిఱుమిట్లు గొలుపుచు కడుఁ బ్రసన్న
మగుచు 'మననీయమును' మనోహరమునైన
తన సతీ యౌవనపుఁ దళత్తళ నతండు
కనుచుఁ గనుచునె మోహముగ్ధత వహించు.

సీ. కడుఁ జిన్ని పుష్యరాగపుఁ గట్టడపు దిద్దు
లన్ వ్రేలు రవల లోలకులతోడ
నెమలి పింఛంబు వన్నియ పచ్చ పొదిగిన
కడవ్రేల ముద్దుటుంగరముతోడ

ఎదనెదఁ గెంపు లెల్లెద నింద్రనీలంపు
మణు లమర్చిన కంఠసూలతోడ
చిఱుతగజ్జెల మ్రోతఁ జెవికిఁ బండు వొనర్చు
మేలిబంగరు మొలనూలితోడ

తే. గీ, జాజిపూఁదీగె గాజుల జతలతోడ
రకరకపుఁ జీనిచీనాంబరములతోడ
ముగ్ధమోహన లావణ్యమూర్తితోడఁ
దేజరిలు వాని సతి రతిదేవి జాడ.

తే. గీ. కలకలన్ నవ్వునటు లుండు కన్నులెత్తి
నిష్కలుషితాంతరంగంబు నీడఁజూపు
చూపను పవిత్ర శీతలజ్యోతిఁ బఱపి
పాతకిని సైత మామె 'పునీతుఁ' జేయు

తే. గీ. పలుకు పలుకునఁ బూఁదేనె చిలుకు మోవిఁ
బలువరుస ముత్తెముల కాంతిఁ బదిలపఱచి
తన ప్రియుఁడు గన్నులం గప్పుకొనఁగ నామె
ముచ్చటలనాడు ముద్దులమూటగట్ట.

తే. గీ. అడుగిడినయప్పు డెల్ల జవ్వాడుచుండఁ
బిరికిట నడంగి యడగని పేదనడుము
విభునికడ కామె యరుదెంచి వెడలు హొయలు
కనుపెట్టె కంటిలోఁ దాపగల ఫలమ్ము.

తే. గీ. కొాదమరాయంచనడలోని కులుకు, కన్నె
తరి నడలోని నెందు నిబ్బరపు టొాఱపు,
గువ్వ నడలోని ఠీవి, యప్పువ్వుబోఁడి
కదలినపుడెల్ల మనకు సాక్షాత్కరించు.

తే. గీ. సజలజలధరకోమల శ్యామసుంద
రంబులై మోముపై వ్రాలి రవ్వగాలిఁ
జెదరు చిన్నారి నొక్కుల చిన్ని కురుల
దిద్దునపు డామె యొంతయు ముద్దుగురియు.

తే. గీ. పొన్నపువన్నె తేఁ యొండపొడఁ గపోల
దర్పణ స్వేదబిందు ముక్తాఫలంబు
లొప్పులొాలుకంగ నామె యొక్కొక్కవేళ
నుపవనీసేవ సల్పు నేత్రోత్సవముగ.

సీ. జలకమాడిన పెన్నెఱులమీఁది తడియొత్తి
జడయల్లు కూరక జాఱవిడిచి
నిలువుపాపట నిల్పి నెలవంక యిరువంక
నఱవిచ్చు పుష్పమంజరు లమర్చి
జలతారుపూలతీవల జిల్గు పనిసేత
గల యాకుపచ్చని గౌను దొడిగి
కుసుమంబువలె ముద్దుగొాలుపు సన్నని యున్ని
వలువ నీటుగా వలెవాటు వేసి

తే. గీ. చిన్ని నడుమున కటునిటు చివురుచేతు
లలఁతి యువ్వెత్తు విలువంపుగలుగ మోపి
వరివడిగ నామె యొక్కొక్క యెడను వచ్చి
పలుకరించును పతిమేను పులకరింప,

సీ. కురులను దూమెఱుంగుగ దువ్వి జడయల్లి
కొనలయందున ఊలుకుచ్చుగూర్చి
బొమలమధ్యను చుక్కబొట్టు నీటుగ దిద్ది
చిటిపొటినగల నన్నిటి ధరించి
లేయెఱ్ఱదాలుగల్గిన చిన్నిచిన్ని జ
ల్తారుమొగ్గల నీలిచీరగట్టి
అడుగులవెన్క జీరాడి యాడనియట్లు
పసుపుపచ్చని మేలిముసుగువెట్టి

తే. గీ. ఎదుటికింతోయి విభుఁడు ప్రేమైకదృష్టి
నొరసి తను జూచునపుడెల్ల నొదిగి యొదిగి
యప్పుడపు డామె ముచ్చటలాడఁదొడఁగుఁ
జిన్నెచిన్నెల చిన్నారి చిలుకలాగు.

సీ. ఒక్కొకప్పుడు వ్రేలియుంగరంబున నున్న
పచ్చచాయకు దృష్టి బఱపుకొనుచు
మఱియొకప్పుడు కంఠమాలలోపలనున్న
నీలాలకెంపుల నిమురుకొనుచు

వేఱొకప్పుడు గులాబీపూవు మోవిపై
చిఱునవ్వు తొలుకాడఁ జేసికొనుచు
ఇంకొకప్పుడు ప్రక్కఁ కించుకించుకగ జా
ఱెడు పయ్యెదను సవరించుకొనుచు

తే. గీ. అపుడపుడు పుష్పవన విహారపు శ్రమంపుఁ
జెమట మొగ్గలఁ గొనగోర జిడిమికొనుచు
సారె కొకతీరు మధుర శృంగారలీల
నెంతయు గఱించుఁ గన జీవితేశు మనసు.

తే. గీ. తొలగుఁ బయ్యెదచెఱఁగు కెంజేతి చివురు
వ్రేళుల విలాసముగ మెలివేసికొనుచుఁ
జిఱునగవుతోడఁ బతిమోము తెఱఁగు గనుచు
నొక్కొకపు డామె నర్మగర్భోక్తులాడు.

తే. గీ. చలువపావడ దాల్చి, యీసరిగపూల
రైక ధరియింపుమని యందురా? యటంచు
నడిగి, పతిమోవి గదలించునంత కామె
దవ్వునకు నేగి ముసిముసి నవ్వునవ్వు.

తే. గీ. తీసి నగలెల్ల మెయిచాయ తెల్లపట్టు
చీరకున్ మేల్మిబంగారు నీరువోయ
విభునితో నామె యుపవనీ వీధులందు
దిరుగు నొయ్యారమును జూచితీరవలయు.

తే. గీ. పొడుపు కొండను బతి నిల్వ పొంత నిల్చి
కురులతో నింద్రనీలాల గొడుగుపట్టి
మధురమధురంపు టూర్పుచామరము వీచి
నవ్యలావణ్య నీరాజనం బొనర్చు.

తే. గీ. చెంతఁ బొంచున్న పతిరూపు చేతనున్న
గిలుకుటద్దంబునం దిలకించి యామె
చిఱునగవుతోడి నునుసిగ్గుచేత గునియు
నా మనోహరదృశ్య మెంతైనఁ జేయు.

తే. గీ. మొలక నవ్వు మోవి నాట్యంబు సలుపునపుడు
చిదుమఁ బొగ్గాయి ప్రియురాలి చెక్కులందుఁ
బొడము చిఱుగుంటలను ప్రేళ్ళమొనల నొక్కి
యూపు నాతఁడు శృంగార ముట్టిపడఁగ.

తే. గీ. తన యలఁతి యూర్పులు మోముదమ్మి గ్రమ్మ
వలపు లూరింపగా సమీపమున నిల్చి
చివురుఁ గెంగేలఁబట్టి గోక్షీరపాత్ర
పెదవి కందిచ్చుఁ బతికిఁ బ్రత్యూదయ మామె.

తే. గీ. నిలువుటద్దంబులోఁ దననీడఁ జూడఁ
జిత్తమే లేనియటులుండి, జీవితేశు
నెనరు గన్నీటిలోఁ దననీడఁ జూచు
నొడలు స్వరంబు గన్నులై యున్నయటు.

సీ. కలకలన్ నవ్వు కన్నులు కన్నులం బెట్టి
లీల బాహులఁ గంఠమాలఁ జేయు
మిలమిలన్ మెఱయు చెక్కిలి చెక్కిలికిఁ జేర్చి
పట్టి చేతిని మెడచుట్టుఁ జాచు
గలగలన్ మెఱయు తళ్కుల బెళ్కులం దాల్చి
కొసరి మాటికి గుజగుజలువోవు
జిలజిలన్ దేనె చిప్పిలు మోవి మోవిపై
నిలిపి నిల్వని మోహనిద్రఁ బుచ్చు

తే. గీ. పొరిపొరిగ రాలిపోవు మైపూఁతతోడ
వడివడిగఁ బర్వు నిట్టూర్పు వలపుతోడఁ
జిఱుచెమరుతోడఁ బతిపైన శిరము వ్రాల్చి
నెనరు గన్నీరు చలువ పన్నీడు రాల్చు.

తే. గీ. పాలనీటి గులాబి లేఁబైరగాలి
నించుక చలించునట్లు చిట్లించు మోము,
శితకటాక్షంబులన్ విరజిమ్మ యామె
పొల యలుకనేని పతిని సమ్మోహపఱచు.

సీ. అలిగెడువేళ కాలాహియౌవల దగ
ద్ధగఁ బ్రజ్వలించు రత్నంబు లగుచు
కనలెడివేళ మేఘచ్ఛన్నమై నీట
బింబించు సాంధ్యరాగంబు లగుచు

నవ్వేదివేళ నానందిలీలాతరం
గాయాఢమగు రాజహంస లగుచు
శ్రమఁజెందువేళ సుశ్యామలాభ్రముల మ
ధ్యగఁ దేలిపోయెడు తార లగుచు

తే. గీ. సరసమాడెడు సడ నీలజలతరంగ
సంచలచ్చంద్రికాంచ లాంచలము లగుచు
మాటి కొక సూటి నామె దృఙ్మండలముల
వెడలి జ్యోతిః ప్రభలు వెల్లివిరియుచుండు.

సీ. పండిన కమ్మ సంపంగి రేకులవంటి
మృదులాంగుళులు సారె గదలుచుండ
పాలఁజక్కెరవోలెఁ బంచమశ్రుతిలీన
మగు కంఠ మమిత రుచ్యంబుగాఁగ
కృతులయం దొదుగు సంగతులు తీగలసుంది
జలజలరాలు పుష్పములఁబోల
శృంగారవనచైత్ర శేషానిలములట్లు
వలపించు మధుర భావములు వొదల

తే. గీ. కిన్నెరను మీటి వివిధ భంగికల నామె
గురియు గానామృతంబును గ్రోలి గ్రోలి
యెంతకేనియు నాతఁ డొక్కింతయైనఁ
దనివిజెందఁడు తృషితచాతకమురీతి.

చ. చిగిరించుచున్నదేదో వికసించినదేదో యెఱుఁగరాక జం
టగఁ బెనవైచి తేఁజివురుడాఁకను పుష్పవికాస మేకహే
ళిగ నొకదానిపైఁ బ్రతిఫలింపఁగఁజేయుచు నొక్కఁడెంతొ ము
ద్దగు నునుదీపలట్టు లలరారుచు నుండిరి వారలాల్మగల్.

సీ. జీవితోద్యాన సంస్థిత దృఢస్నేహంపుఁ
దీప పూచినయట్టి పూవు లనఁగ
దాంపత్య సుఖసముద్రమున నొండొంటితో
నొరసి యుయ్యెల లూగు తరగ లనఁగ
శృంగార దివిఁ జిత్రచిత్రభాషఁపుఁ బల్లి
టీలుపైచెడు పావురా లనంగ
నిత్యసంతోష చంద్రికను స్వేచ్ఛావిహా
రం బొనర్చెడు చకోరము లనంగ

తే. గీ. ఒకరొకరిచేత వికసనమఁ బొంది యొక్క
రొకరియందున లీనమై యొక్కరొకరి
కున్నతిం గూర్చి ద్యోతిల్లి యొక్క వింత
యంద మిచ్చిరి వార లానందమునకు.

తే. గీ. నింగి లంగరుఛాయపైఁ జెంగలించు
చిటిపొటి మొయిళ్ళ చిత్రవిచిత్రరూప
సంఘటనలెల్ల నాశ్చర్యచకిత దృష్టి
నవధరింతుడు వాఁడు సంధ్యాగమముల.

తే. గీ అపుడపుడు వాయు శాఖిశాఖాంతరాళ
నిర్గత స్వీయ శయన మందిర గవాక్ష
సన్నిహితచంద్రకిరణ గుచ్ఛముల దెరలు
మిసమిసలఁ గ్రోలుచుందురు రసపిపాస.

చ. పొదిపిళులాడుచున్ గపురముంచలె మేల్ తెలుపుం బునుంగుకై
వడినెఱతావియుంగలిగి పట్టువలెన్ మృదువై ఘృతంబుతో
నుడికినటుల్ నిగన్నిగల నొప్పుచు నప్పుడు పిండు పాలఁబో
లెడి నులివెచ్చనన్ బరిమళించెడు కుంకుమపూ రసాన్నమున్.

చ. చిఱునవుతోడ మేలినగిషీగల బంగరుపూల వెండిప
ళ్లెరమున నించి సుంతగడలింప ఘుమంఘుమయందు జిహ్వపై
గరఁగెడు శాకముల్ రకరకంబులు చుట్టు నమర్చి చేరపై
పొరలెడి యాజ్యధారఁ దనివోవఁగ వడ్డనచేయు నిచ్చలున్.

చ. అడుగుల నొత్తుచున్ దములపాకుల చారికలేనియుం గనం
బడు గళమెత్తి సన్నని రవంబునఁ జల్లగ బాటపాడి నె
య్యుఁడు సుఖనిద్రఁజెందనొకయోరగ శయ్యబరుండి యామెరే
గడవఁగమేల్కొనున్మగనికన్నసు మున్ దెలవారుజామునన్.

ఉ. ఏయమగర్భమందు జనియించెనొ యామె, కృపారసంబుచే
నాయమ చిత్తమెంత మృదువైనదియో, పువుదోటలోనికిం
బోయియు నంతటం గలయఁజూచిన తీవల వంచియున్ బువుల్
గోయఁగఁజేయిరాక మరలున్ మునువచ్చినత్రోవ నొక్కెడన్.

సీ. వరుఁ డింకొకనివంటివాఁ డౌకో! మనసిచ్చి
మాటాడు మన్మథ మన్మథుండు
ఆడుబిడ్డల నెంతయని మెచ్చుకొనవచ్చు
తాను గీచినగీటు దాటఁబోరు
ఉదిగంబువారలే యుగమువారో గాని
కొలువ నెప్పుడు గాచుకొనియె యుందు
రనువత్సరంబు మాన్యక్షేత్రములయందు
బండు పంట తెలుంగు పాలపొంగు

తే. గీ. తావులకుఁ దావలంబైన పూవుతోట
నడుమ నొక దివ్యభవనంబు నన్నివాస
మారగింపగ వెంగిలంగారుపాత్ర
తేమనఁగవచ్చు నామె యదృష్టరేఖ.

చ. ఇరువురుగూడి వేడుక మెయిన్ మతసాంఘిక రాజకీయ సం
స్కరణ గుణాగుణాచరణ సాధనరూప విచారణా పర
స్పర విజయాభిలాష నతిచాతచకిన్ మృదువాక్ప్రయోగముల్
నెఱపుదు రెల్లవారు విని నివ్వెఱవోవ నొకొక్క పట్టునన్.

చ. నవయుగ భారత ప్రచలనంబు లనంతములైన విశ్వమా
నవ పరిణామ లీలలు సనాతన వైదిక ధర్మ వృత్త్యుప
ద్రవకర దాస్యజీవన పరస్పరవైర విఘూర్ణమాన హైం
దవ దురదృష్ట రేఖికలుఁ దత్కృత చర్చలకున్ బ్రధానముల్.

ఉ. వర్ణవిభేదదోష పరివర్జిత దివ్యతపః ప్రభావ సం
పూర్ణ పురాతనార్య ఋషిపుంగవ పుణ్యవనాంతరస్థలీ
పర్ణకుటీరవాస నిరుపద్రవ నిర్మల నిత్యజీవన
స్వర్ణయుగ ప్రసంగములు సల్పుదు రొక్కెడగూడి యిర్వురున్.

'శారద' నుండి

సముద్ర వర్ణనము

మ. అరుణుం డేగెను-కాలపూరుషునిచే నాకాశవీధీ మనో
హరదుర్గాపరదిక్ సువర్ణమయ సింహద్వార మామీఁదటన్
తెఱవంగాఁ బడుచుండె-నింక వెడలున్ రేరాణి భూలోక సం
చరణార్థంబని మ్రోగె నెల్లెడ నుదంచత్పక్షితూర్య ధ్వనుల్.

మ. అలకల్ దిద్దుచు, రత్నకంబళిముచాయం బొల్చు లేఁబచ్చికం
గలయం జూచుచుఁ బూలతీగియలపైగా సారె కేతెంచుచున్,
మెలమెల్లన్ మెయిఁ బ్రాకుచున్. నవనవోన్మేషంబుపాటించుచున్
వలపింపన్ బసిపైరగాలి వనిలో వాహ్యాళి గావించుచున్.

మ. ఇరువంకంగల పూలపై ముసురుచున్, హేలాగతిన్ వానిపై
పౌరపుష్పాశాకచోటినుండి యొకచోఁ బొందించుచున్, బుష్పతే
సరదాంపత్య సుఖానుభూతి ఘటనాసంసక్తమై తేనెయో
గిరముఁ బారణసేయు భృంగపటలీగీతంబు లాలింపుచున్.

మ. అటులిట్టుల్ విహరించి, కొంతవడికా యారామకేళీసర
స్తట నానాఫలవృక్ష సంతతుల చెంతంజేరి, తత్కాల సం
ఘటితాకాశ వినీలమేఘములవంకన్ దృష్టి సారించునం
తటిలో శారదమ్రోల నిల్చె నొక నూత్నవ్యక్తి నిశ్శంకతన్.

మ. ఎప్పు డిచ్చోటికి నేగుదెంచితి, రవీ ! యీవత్సరంబైనఁ బ
ట్టపరీక్షన్ జయమొందు జాడ పొడగట్టం జొచ్చెనే ? చెన్నప
ట్టపువాసంబు సుఖప్రదం బగునె ? యిష్టాగోష్ఠి నచ్చో సము
ద్రపుఁదీరంబున మిత్రులం గలిసి సంధ్యాకాలముం బుత్తువే ?

మ. అని ప్రశ్నింపఁగ నాతఁ డీదినము మధ్యాహ్నంబునన్ జేరినాఁ
డను పట్టంబున నుండి యీ విజయవాడన్ శారదా ! శక్తిసం
ఒనపేకుండ లిఖించినాడను పరీక్షాపత్ర మట్లయ్యు వా
కొనరా దేఫలితంబు వెల్వడెడి నాకా ! కాలగర్భంబునన్.

మ. అపశిష్టంబగు 'చెన్నపట్టణ' నివాసానందముం గూర్చి యెం
త వచింపంగఁ గడంగినన్ దనివిఁ జెందం బోదుమే ! అందు నే
దో విశేషంబు నిమేషమున్ నడచుచుండున్ ద్రవ్యమన్ పేరివ
స్తువాకందుండినహాయిమైఁ గడుపవచ్చున్ జీవితంబంతయున్.

శా. సాయంకాల సముద్రతీరకృత సంచారంబునం గల్గు స్వ
ర్గీయానందము చూఱఁగొంచు నపరాద్రిద్యోతమానారుణ
చ్ఛాయాకల్పిత చిత్రవర్ణయుత శశ్వన్నృత్య దూర్మిచ్ఛటా
గేయాకర్ణన భాగ్యముం గనని వ్యక్తిం జూడఁ బో మప్పురిన్.

శా. ఆయా పున్నమరేల నేను సనహాధ్యాయుండనై పోయి యా
తాయాతాబ్ధితరంగ పంక్త్యుపరి భాగా పూర్ణచంద్రా తప
చ్ఛాయా సుందర సుప్రసన్న మధుర స్వచ్ఛందలీలా విహా
రాయత్తంబగు దృష్టి నుందును నిశీథాంతంబు పర్యంతమున్.

శా. నిండుం బున్నమపండువెన్నెలను వెండిన్ గ్రుమ్మినట్లుండి యొం
డొండుం దాకు తరంగడోలికలలో నుయ్యాల లూగంగఁ జం
ద్రుం డద్దిం బ్రతిబింబరూపమున నెంతో నేత్రపర్వంబుగా
నుండుం గన్నుల నాడుచున్నయటులే యుండున్ మదింబాటినన్.

మ. త్వరితాన్యోన్యతరంగ ఘట్టనలచేతన్ మాటికవ్యాప్తిపై
నురుగుల్ దేఱి కరుళ్ళుగట్టి కను విందుం గూర్చు నచ్చోటి సా
గరనీరంబున మిన్కుమిన్కుమను రాకాచంద్రచంద్రాతప
స్ఫురణంబున్ దలపించినన్ బులకరింతున్ దేహ మత్యంతమున్.

'సతీస్మృతి' నుండి

శా. నాఁ డేకారు భవద్వియోగ మిపుడైనన్ దృష్టికిం బాశిసన్
నాడీమండలమెల్ల లగ్నమని పుండంబౌచుఁ బ్రాణంబు ల
ల్లాడన్ సాఁగుఁ గుఠారధారఁ దల వ్రయ్యన్ వేసినట్లుండు నీ
రేయున్ లోకము లస్తమించిన విధంబే తోచుఁ జిత్తంబునన్.

మ. సతియున్ దివ్యసుపర్ణపక్షముల నీస్థానంబు గుర్తింప నా
యుతమై నాదు మనోవిహంగ మిదె యూహాకాశవీథీ సము
ద్గతమయ్యెన్ దురదృష్టవాతహతి భంగం బందునో, లేక సం
తత చింతాపరిపాకశక్తిఁ గృతకృత్యం బౌనొ, ప్రాణేశ్వరీ !

మ. నను వంచించెసుగాని పాపి నరజన్మం బిచ్చి దైవంబు మిం
టను బాఱంగలయట్టి పిట్టనయియున్నన్ నా బహిఃప్రాణముం
దిన లోకంబున కత్తె నే నెగిరిపోనే యెన్నఁడో। యింక లా
ఁతిన యీ వ్యర్థపు జీవనంబును నెడారిన్ యాత్ర సాగింతునే.

మ. జడమై నిర్వికృతిన్ వహించు నొక పాషాణంబునై యున్నచో
నడలం బోదునె నేసతీ మరణదుఃఖాఘాతపాత వ్యథన్
బడి యీరీతి దినక్రమ ప్రశమితస్నానాన్నపానుండనై
కడ కష్టపు దివానిశాయుగ విభాగజ్ఞాన శూన్యుండనై.

శా. ఇన్నాళ్ళుండి మనం బొకొక్కయెడ నిచ్ఛన్ స్వేచ్ఛగ బోవుచుండు నీ
సాన్నిధ్యంబున కేగుదెంచుటకునై స్వర్గంబునందైన నీ
వున్నావో పతిదేవ యంచు నటుపై నుయ్యాలలా గూగి ని
ర్విన్నంబై నొకవేళ నొక్కపుడు నిర్వేదంబుఁ జెందున్ సఖీ!

మ. మెడపైకెత్తి యొకానొకప్పుడు శరన్మేఘంబులం గాంచి నీ
పొదనేమే నెఱిగించునేమొ యని నేబుద్ధీంద్రియ క్షోభతో
నడుగన్ జూచెద మెన్నొ చుక్కల ననంతాకాశమందైన నె
క్కడ నీచక్కనిచుక్కఁ గానమను సంజ్ఞన్ దెల్లవోవున్ సఖీ!

మ. కలకాలం బిట నుట్టిగట్టుకొని యూగంబోనుగా, నేటికిన్
నలకల్ మూడగు పట్టుచుండెగద, ప్రాణం బింక నీకష్టముం
గలగాఁ జల్లఁగ దాటిపోవగల భాగ్యం బెప్పుడో యంచు నీ
వలనాఁ దూరక యన్న యప్పలుకె సత్యంబయ్యె నాత్మేశ్వరీ!

మ. తెలుపంబోలని యీహృదంతర దహత్తీవ్రాగ్నిహోత్రంబు శాం
తిలఁజేయం దిరుమంత్ర మిప్పుడు చితాగ్నిజ్వాలయేకాని వం
తలుసుం జింతలు సుంత కాపనుట తథ్యం బుష్ణముష్ణేన శీ
తలమున్ వాక్యగతార్థ మిప్పటికి బోధంబయ్యె నాత్మేశ్వరీ.

మ. నిరుడేఁ గన్నులఁ జూచుచుండఁగ, చితాగ్నిజ్వాలికామాలికాం
తరతప్తం బొనరించి నీతను సువర్ణంబందుఁ జెన్నొందు సుం
దరతేజంబు హరించి పైవము, శ్మశాన క్షోణిలో నిల్పె నా
కొఱకై బూది, హరించె వాయుపతియున్ గోరంత లేకుండగన్.

సీ. జ్వరితవై యున్న నీచాయనే భూదేవి
యను ఎండవేడిమి నుడికిపోయె
అగ్నికీలలలోని యూనిపరెనె సర్వ
శేషమయ్యెను దిన శ్రీపఘాటి
మండు మంట లడంగు పండు నిప్పటు సంజ
గగన శ్మశాన భాగమునఁ గ్రాగె
నిప్పుపై పైగప్పు నివురునాఁ దెలిమబ్బు
పలుచపై సంజనై పైనఁ గవిసె

తే. గీ. ప్రియసఖి ! మన ప్రేమ జీవితమువలెనె
ముడివడియె మూడు సందెలు, మునిగిపోయె
నంధకారతమాల లోకాంతరమున
నఖిలలోకము, నే శోకమందువలెనె.

తే, గీ. ఎఱుఁగని మనోవ్యథయె కాని యెంతొ కాల
మటుల జ్యోతిః ప్రభలతోడ నక్షిగోళ
మేఘములఁ జూపు మెఱపులు మెఱయుమీఁద
మరణ నిర్ఘాతపాతంబు జరుగకున్నె.

సీ ఆధిక ప్రయాస జిహ్వానీత మందిమం
దాంత్యకాల నివేదనాక్షరములు
పరివేదనా ముహూర్భవ భాష్పధారావి
లోలసాకూతావలోకనములు

జ్వరతీవ్ర తీవ్రతాత్వరమాణ హృద్యంత్ర
చరమనాడీ హఠాత్ స్తంభనములు
ఇహ నిరాశా నిస్పృహైక సూచక ముఖ
చంద్రాస్తమయ తిరశ్చాలనములు

తే. గీ. విషమఘటనా విభిన్న విభిన్నమైన
నా హృదయదర్పణమున ననంతములుగఁ
బ్రతిఫలించుచు నొనరించు ప్రళయతాండ
వార్భటి భయంకరాతి భయంకరంబు.

మ. అతిశీఘ్రంబుగ నస్తమించె నొక సంధ్యాకాలపుం జుక్కకుం
బ్రతియై కన్నులపండువైన మన దాంపత్యంబు, కానీ భవ
త్స్మృతినన్ పైపొరయెల్ల మాడిపడిపోవంజేసి నీయట్లు భి
న్నతవేకుంతు ననంతమం దెపుడు లీనంబౌదు నాత్మేశ్వరీ।

మ. కడుపుఁ దీపియు గాఢమైన యనురాగం బేకమై మాటికిన్
విడు ప్రత్యశ్రుకణాంబునందుఁ బ్రతిబింబింపంగ సంతానము
న్నెడకున్ నాయెడ కక్షిగోళముల నీవిట్టట్టులం ద్రిప్పి చూ
చెదు నీయా కడసారి చూపె నసుమంచెన్ నేటిపర్యంతమున్.

మ. మరణానంతరమందు నింక నొక జన్మంబెత్తితో! మాపయిన్
మతి నీకుంగల ప్రేమపుం బెఱపెఱన్ మామధ్యనే యెప్పుడుఁ
దిరుగఁజొచ్చితా। లేక యామొదలితోనే నీవునుం దీఱితో!
పరలోకంబును జేరితో। తెలియు త్రోవం జూపు మాత్మేశ్వరీ।

మ. మురిపెంపుం బసిబిడ్డలన్ విడిచి, నీమూలంబునన్ సాగు కా
పురు మధ్వాన మొనర్చి, యాదినమునన్ బోలేక పోలేక తి
వరమౌ వేదననుండియున్ గనులతో భాషించి యేకోర్కె నా
కెఱుఁగంజేసితి దానిఁ జేపుటతునే యేనాటి కాత్మేశ్వరీ !

తే. గీ. తత్తదుచితంబులైన వర్తనలవలన
బాల్యముననుండి పెనుపంగఁబడిన యొడలె
నాకు నీ కిప్పు డడ్డమై నడుమ నిలిచె
నింతకన్నఁ గృతఘ్నత్వ మెందుఁ గలదొ !

శా. ఆకాలంబు గతించె, నాసుఖ మదృశ్యంబయ్యె, నాప్రేమపుం
జోకల్ పోకలు దృగ్విలాస నటనల్ ఘూలాయమానంబులై
తాకన్ వచ్చె. క్షణక్షణంబు హృదయాంతర్నాశజీవాణు లె
ట్లా కంపించుచు నున్నవో యెఱుగవా, హా నా మనోవల్లభా !

శా. శోకాఘాతవిపర్యయస్థితిని సంశూన్యంబుగాఁ దోచు నీ
లోకంబందున నేమి ప్రామికొన నాలోచించెనోగాని ఛా
యాకారంబుగ వచ్చి మృత్యువు సమాహ్వానంబుఁ గావింప న
స్తోకం బెట్టిదొ చంగె నస్థిగతకాయంబెంత హేయం బొకో !

కుడిచనుబాలఁ ద్రావు పసికూనను వాని యనుంగుఁదల్లి తా
నెడమకుఁ ద్రిప్పి చన్గుడువనిచ్చెడు నంతటిలోన బిడ్డ యె
వ్వడువునఁ బోరుపెట్టుఁ బ్రతిప్రాణియునట్టులె యీప్రపంచమున్
విడి పరమేగునా నడుమ వేఁచపాలగుఁగాదె, ప్రేయసీ !

వ. నదీ నౌకాగమనంబుచేఁ గలుగు నానారూపపుం జీలికల్
పిచపన్ గల్పిన యానవాలయినఁ గన్పింపంగఁ బోనీని పా
ఱుదలంబోలె సమష్టితోఁ జొరవము వేఱుంబాటులన్ దిద్దియొ
క్క దశన్ సంస్కృతి నిర్వహించితివి లోకం బెన్న నాత్మేశ్వరీ!

తే. గీ. ఆతుకొను నీడున వివాహ మాడినాము
కౌమరుఁ బ్రాయంబునం గవగూడినాము
ఐహికానందమును చూఱలాడినాము
విధివశంబున నేనాఁడు వీడినాము.

తే. గీ. సరళముఁ బ్రశాంతమును సుప్రసాద మధుర
తరమైన నాటి జీవితా చరణమెల్లఁ
బరమ నిస్పృహచేఁ బటాపంచలయ్యె
క్షార సమ్మిశ్రితంబైన క్షీరమట్లు.

తే. గీ. కలువనో! లేక చక్రవాకమునో! గాక
కటకటా! మానవుఁడనైన కారణమునఁ
బవలులన్ రేలు నే నొక్క పగిదిగాఁగఁ
గ్రాఁగవలసెను నీ వియోగ వ్యథాగ్ని.

తే. గీ. పదపద వినిస్రుతంబగు ప్రాణధార
దినదినము నాకు నవనవోత్తేజ మొసఁగఁ
బలుకరించెను నా ప్రాణపదము లేని
పాడులోకాన నేనేల బ్రదుకవలయు.

తే. గీ. అడుగుట యనంగ నుడువుటయనఁ జిరాకు,
అడుగడుగునందు బ్రహ్మానందమును పరాకు.
నాకు దుష్ప్రాపకంబగు లోకమునకు
నేమి సంబంధమో ! ఉంటి వెందుకొరకో !

చ. అది మన హాసనిలయంబునుండి పరస్పరంబుగా
హృదయము లంకితంబు లొనరించిన పుణ్యదినమ్ము, నాటి నీ
మృదుతర ముగ్ధమోహన శరీరముఁ, జల్లని సీగులాబిపూఁ
బెదవులమీఁది తేఁనెగవు వెన్నెల వన్నెలతోచు నెన్నెడలన్.

చ. ఎదురుగనుండి యొక్కయెడ నిర్భరమున్ బెదవుల్ చలింపకే
మదిమది మాటలాడ మన మధ్యనె మధ్యనె చూపుచూపుసం
బదిలపడంగ నాడు గడుపంబడియుండిన పుణ్యకాలమే
మెదలెడి కన్నులం దెప్పుడు మేల్కొనినన్ నిదురించుచుండినన్.

చ. మెలినిడుకొన్న పాదముల మెత్తపయిన్ సగ మొత్తిగిల్లి చె
క్కిలి యరచేత మోపి కనుగీటుననే కడు నీటు జూపి న
వ్వాలయగఁ జేసిన న్వలచియున్ వలపించినయట్టి నాటి యా
పొలకువహాసంతన చివుక్కుమనున్ హృదయంబు సర్వమున్.

మ. ఒడియందుంచినయట్టి మల్లెపువులం జొక్కొక్కటిన్ దీసి వా
ల్జడ యల్లించుకొనంగఁ బల్లకిడుచు పేశన్ వచ్చు నన్ గాంచి వె
ల్పడగా నిల్వఁగ బాలవోక ముసిగాశ్శన్ నిలచునా నాటి నీ
పడుపుఁ బ్రాయపుఁ జిన్నె నాకసులకున్ బ్రత్యక్షమౌ గావుతన్.

వ. మనసులు మాటలుం గ్రియలు మర్మములేక ముఖంబుగాగ వె
చ్చని నును కోరికల్ విసవిసన్ మసలన్ మును చూఱగొన్న తీ
యని సుఖపారణంబు హృదయ ప్రతిబింబితమయ్యె దర్పణం
బునఁ బ్రతిబింబితంబయిన మోహన దివ్యధనంబు చాడ్పునన్.

తే. గీ. సహజకోమలమైన పుష్పంబెగాక
కఠినశిలయేని యందమై క్రాలునట్లు
హాసమేగాక నీ యాగ్రహంబు సైత
మమృతధారాభిషేచనం బాచరించె.

తే గీ. ఎదనెదం గదియించుచు నిమిడి యిమిడి
యొకరి కౌగింట నొకర మట్లున్న నాటి
ప్రణయబంధంబు నాకు నిప్పటికే కాదు
మఱపునకు రాదు వేయి జన్మములకైన.

తే గీ. ఒకట నేకాంతమున నుండి యొకరి నొకర
మతిమృదులమైన పరిహాస మాడుకొనుచు
లోతెఱుంగని నవ్వులలోన మునిగి
తేలుటానాటితోడనే తీఱిపోయె.

సీ. ఉదయంబునుండి యొక్కొక్క మహాయుగముగా
గడియయుగంబె తిరుగంబడంగ
మధ్యాహ్నమై సూర్యమండలం బటు వ్రాలఁ
బోవుచో హృదయ ముప్పొంగిపోవ

ఒక్క పుష్పము నభోవీధిగా నీ సఖ్య
మునకై నాప్రాణ మున్ముఖముగాగ
ఎల్ల రక్తప్రవాహికలు నీక్రేవకే
నను(గొనిపోవుతేవను వహింప

తే గీ. పవలు పవలెల్ల(బ్రణయ విశ్వాస భరము
లైన నిశ్వాసములతోడ నల్లనా(డు
సలిపియుండిన యానానిశానిరీక్ష
ఇపుడు నా ప్రేమ కగ్నిపరీక్ష యయ్యె.

తే. గీ కెలనికిం జేరి కేలికిం గేలు సేర్చి
సృష్టి గూరిచి నీ వానరించునాటి
సరసచర్చాపటీరచర్చామచర్చి
ఆత్మకు దహద్దహద్దనార్చి యయ్యె.

సీ. ఒకటి రెండుగ మాత్ర ముండి మోమున నాటి
యాఱని చినుకు ముత్యాలతోడ
నొకకొన్ని చిఱుతగాలికి రేగ(దదినంటు
కొను కొన్ని చిన్ని ముంగురులతోడ(
దడిపొడి పారిజాతపువన్నె రైకపై
పన్నీటి పువువన్నె పైటతోడ
అడుగు దమ్ములమీది కఱజాఱు చీరకు
చ్చిళ్ల దిద్దెడి చివుర్ వ్రేళ్ళతోడ

తే. గీ. వడివడిగ నాఁడు దొలకరివానలోనఁ
బరుగిడుచు నింటిలో జొరంబడినయట్టి
నీ మధురరూపరేఖ కన్పించినట్లై
తలఁచి మది యిప్పు డూరక తత్తరించు.

సీ. సన్నజాజుల సువాసనతోడి చినుకు ము
త్యాల తొల్కరి మొల్కగాలికన్నఁ
ఒడిదుక్కనుండి వెల్వడు తావితీవితోఁ
దేలియాడెడి పైరగాలికన్న
గోపజవ్వాది ఘుగ్గుఘుగ్గులతోడఁ
గలిసిపోయిన వలిగాలికన్నఁ
బచ్చగోరంట పుష్పపరీమళంబుతో
జతగొన్న మలయమారుతముకన్న

తే. గీ. మధుర మధురంబు, మంజుల మంజులంబు,
ముగ్ధముగ్ధంబు, మోహన మోహనంబు,
నీ సురభిశీతిమృదుల నిశ్వాస పవన
మకట ఛాయామయ స్వప్నమయ్యె నేఁడు.

సీ. వెనుకకుం జనుచు నొడ్డున సముద్రంబు ని
ర్మించుచుండెడునట్టి మెట్లమాడ్కి
విసరి గాలిదుమార మిసుకతిన్నెయలయం
దున సమర్చుచు నుండు నొక్కులట్లు

లోకవిధంబగు మీను నొదలిపై మిలమిలన్
మెఱసిపోయెడునట్టి పొరల కరణి
నపుడప్పు డాకసంబందుఁ దోచు నలంతి
యలఁతి మబ్బులలోని యఱుం పోల్కిఁ

తే. గీ. గనులు రెంటైనఁ జూపు నొక్కటిగఁ జేసె
హృదయముఁ గఱంచుచుండు నీ యుదరశశుల
నంట నుంకింప నీ వింతనంత నొదుగు
దృశ్యమునకును నాకును దీఱె ఋణము.

సీ. కతుఁ జిన్నిమబ్బు లొక్కటియు నొక్కటి గూడి
యపుడప్పుడే యవలవలఁ జనుట
సంజయందలి యపరంజి చాయలు వోయి
కటికచీకటి దెసల్ గ్రమ్ముకొనుట
మినుకుమినుక్కను నెపంబున మింటి తారకల్
ననుఁ జూచి ముసిముసినవ్వు నవుట
అల్లనల్లనఁ బ్రభాతాయాత వాయువుల్
చెవిచెంత గుజగుజల్ సేయుచుంట

తే. గీ. కనుగొను కొలంది మన వియోగంబె గాక,
నా ప్రకృత జీవితమును లోకప్రకృతియు
నా సహోదర మిత్రానునయములెల్ల
నుల్లమునఁ దట్టు నచ్చునం దొత్తినట్లు!

తే. గీ. చితిపయిం బెట్టి నిన్ను భస్మీకరించు
ఘోరదృశ్యంబు నా జీవకోశమంటె
జీవితేశ్వరి ! యిఁక నెంత శీఘ్రగతిని
చేరవత్తునా నీవె వీక్షింతుగాత !

'రామాయణము' నుండి

సీ. అది చిన్ని చిన్ని ముత్యాలు ముత్యాలుగా
 నెలయేటిలో నీరు చిలుకు చోటు
ఆ చిన్ని నీటిముత్యము ముత్యమును ముద్దు
 లొలుకునాసమయ మర్కోదయంబు
ఆ స్వర్ణ సూర్యోదయంబు పర్వత పర్వ
 తాంతరాంతర భూరుహాంచలముల
నా యంచలములపై నాడు నాయారుణ్య
 మహహా! యెంతటి హృదయంగమంబు!

తే. గీ. ఆయకృత్రిమ రామణీయకవినూత్న
రత్నకాంతి ప్రవాహ నీరాజనమున
రాజిలుచునున్న యతఁడె శ్రీరామమూర్తి
జలధర శ్యామసుందర చక్రవర్తి!

సీ. ఆ విశ్వమోహనం బగు పరబ్రహ్మంబె
 జానకీ హృదయపంజర శుకంబు
ఆ పరంజ్యోతియే యల్లరాఘవ పర
 బ్రహ్మజీవన సుప్రభాతగీతి
పతి రాఘవుం డెట్లు ప్రత్యక్షమైనట్టి
 జనకుని పూర్వపూజాఫలంబొ
సతి జానకియు నట్లె జనకరాజ మహర్షి
 శాంతిభూమీ శుభచ్ఛాయ యయ్యెఁ

తే. గీ. పురుషులం దట్టి శ్యామసుందరునిఁ గాని
స్త్రీలయం దట్టి సౌందర్యతిలకఁ గాని
పతిసతుల సట్టి పుణ్యదంపతులఁ గాని
కనివిని యెఱుంగ మెందు నేకాలమందు.

సీ. మాణిక్యముగ విశ్వమాతృగర్భమునుండి
యావిర్భవిలిన ప్రత్యక్ష లక్ష్మి
చందనాంకురముగా జనకరాజ మహర్షి
సాకికొన్నట్టి కన్యాకుమారి
జాజితీవగ రామచంద్ర మందారంబు
నాశ్రయించిన తదాయత్తచిత్త
తోడునీడగ భర్తతో ఘోరకాంతార
మనుగమించిన ప్రణయ ప్రపూర్ణ

తే. గీ. ధరణి జనయిత్రి తరుసహోదరు లౌసంగు
జేగురుం గుంకుమము నారచీర దాల్చి
చూచితే ! సీత చక్కని చుక్క లీల
నెటుల నిల్చెనో తన జీవితేశు మ్రోల !

సీ వరసినంతగఁ బ్రాణవాయు వాఘ్రాణింపఁ
బారణం బొనరింపఁ ఫలరసంబు
తీర్థమాడంగ నదీప్రవాహ జలంబు
వస్త్రంబుగ ధరింప వల్కలంబు

జపతపంబుల దీర్ప సాంద్రవృక్షచ్ఛాయ
అట నధిష్ఠింపఁ గృష్ణాజినంబు
ఆనంద మొంద నాత్మాను సంధానంబు
విశ్రమింప స్వయంకృతాశ్రమంబు

తే. గీ. పవ్వళింపంగఁ బచ్చిక ప్రంపుటనఁటి
యాకుఁ బాకను లేఁజివురాకుఁ బాన్పు
కలదె! లక్ష్మణా! స్వర్గలోకమున నైనఁ
బావనం బీమహారణ్య జీవనంబు.

సీ. పఱచిన రత్నకంబళముల ట్లలరారు
నెలయేటిగట్ల పచ్చికబయళ్ళ
గోగణంబుల మేపుకొనుచు నాలాపించు
విప్రబాలుర సామవేదగీతి
ప్రతి ఋషీశ్వర కుటీరంబు వెల్వడివచ్చు
వైశ్వదేవ సుగంధవాయులహరి
ఫలభారమూని చూపఱకు నమ్రత్వంబు
బోధింప వ్రాలిన భూరుహములు

తే. గీ. ఆశ్రమ మహీరుహంబుల కవలియవలి
యపర సంధ్యా సువర్ణ సూర్యాస్తమయము
నా మహాతపా మందమందానిలముల
హాయి యలవడు టెంత పుణ్యమున వత్స!

సీ. ఫలవృక్షముల మధ్యభాగమం దొక్కొక్క
యతికి నొక్కొక్క పుణ్యాశ్రమంబు
ఆశ్రమాశ్రమమునం దఖిల విద్యాబోధ
కొరకునై యొక్కొక్క గురుకులంబు
గురుకులంబులఁ జుట్టుకొని దున్నకుఁద నీ
వారంబు పండు కేదారకములు
కేదారకములలోఁ గ్రింద రాలినయట్టి
కొలుచు భక్షించు శకుంతకోటి

తే. గీ. ప్రతి శకుంతము సాయం ప్రభాతములను
దినదినముఁ బాడుతీయని తేనెగీతి
గీతిగీతియు శబ్దించు గిరులదరుల
రమ్యగంభీర మిమ్మహారణ్యభూమి.

[7]

ఒ క క స్త

చ. చెదరిడు సిగ్గుచిన్నె యొక చిన్నెమునున్. నునుమేను పూచి పూ
యదు తొలిజవ్వనంపుఁ బదియారవపన్నె పసిండిపూఁత, ని
ల్వదు చివురాకు మోవి సవిలాసముగా దరహాసలక్ష్మి, నిం
డదు మరినింక యింకఁ బదునాల్గవ వత్సరమేని లీలకున్.

చ. పొడముచునంతలో నడఁగిపోవును పొంగయుఁ బొంగకుండు తే
యెడదను దోరకోరిక లనేకము చెప్పటికప్పు డిప్పు డి
ప్పుడె యుదయంబునుండి పడిపోవుచుఁ బోవుచునుండు మంచు కై
వడి మనలీల బాల్య మెడబాయుచుఁ బాయుచునుండె దేహమున్.

ఉ. పాలపతెన్ ప్రవర్తిరెడి బాల్యము వెచ్చని కోర్కిఁ జేసి కా
బోలును పొంగి తోతుకొనఁ బోవుచునున్నది నేఁడు శీలపుం
జాలను తక్రధార నిఁక జల్లగఁ దేతెదు ఆవ్వనంపు మే
త్మేలి నిగారపుం దళుకమీగమ యెవ్వనికిన్ లభించునో।

[illegible] సా [illegible]

ఉ. ఆదిమమైనదగు ముక్తిరసము లానన్ని తెన్నుగూడ. నీ మహా
ప్రాణము ప్రాణపల్లవము ప్రాజ్ఞురాల్ మిగిలి చేసినావంచు
ప్రాణపరాయణుండు మహనీయ స్వర్లోకభావి యెన్నడా
ద్యాన మహోత్కృష్ట కల్పకము. ధన్యవు పుణ్యవతీ సతీమణీ!

ఉ. నీ వెలుగంగ నేవు జననీ! భవదీయ రసంబు పన్ని నా
పావన శీతలామృత శుభ్రపటిచే ద్విగుణీకృత ప్రభన్
నీ వినుజీవజీవనమున్ నిత్యము దర్శనీయ గలుగు దు
ర్భిక్షుల తేమిపికటులు జిమ్మెను పుణ్యవతీ సతీమణీ!

ఉ. మేమని వచ్చు చుట్టములో మిత్రులనో యొకపూట నింట నం
గామృత మిచ్చునంతకె బయల్పడుచుందుము దీనబాంధవ
ప్రేమము రాకకై యెదురు చూచెను రీకలు తల్లిపండ్రుచే
నోములు నోచి మిమ్ముగని గనుంగొనిరో కదు బుణ్యదంపతుల్.

[illegible]

సీ. రేఱేనిలోని పన్నీరు పుప్పొడికన్న
దివ్యమైన శరీరదీప్తి నొసఁగ
పండువెన్నెలలోని ప్రసవాసముకన్నఁ
జల్లనైన వచఃప్రచార మొసఁగి
విసువత్ర్భములలోని విద్యుల్లతలకన్న
సొంపైన చుఱుకు వాల్చూపు లొసఁగి
మాలతీవనిలోని మలయానిలముకన్న
వాసించునంత పేర్వాసి యొసఁగి

తే. గీ. చిరతరాయుష్య మొసఁగి ప్రాచీన హైంద
వార్య ఋషికుల సంప్రదాయానుకూల
జీవనసుఖం బొసంగి సుశ్రీ యొసంగి
బాలు రక్షించుగావుత ప్రకృతిమాత.

సీ. మహిత సాధ్వీమణీ మాణిక్య దర్పణ
స్వచ్ఛమానసవృత్తి స్తన్యమిచ్చి
విశ్వవిశ్వంభరా వీరవీరాంగనా
నిర్నిద్ర చరితల నిద్రలుచ్చి
భరత ధాత్రీశ్వరీ పరమమంగళగీతి
కాళీరవంబుచే మేలుకొలిపి
ప్రాక్తనార్షమతప్రవృత్తనామోచ్చార
ణంబుచే నుచ్చారణంబు గఱపి

తే. గీ. సహజమగు ప్రేమ నమృతహస్తములచేతఁ
బెనుచుకొనుఁ డింక మాధవపెద్దివంశ
వార్ధికంద్రైన మీ యీ కుమారుఁ బాలు
నన్నపూర్ణాహనూమదాఢ్యకులార !

సీ. ఆకొన్నయపుడు నీ వారగించెడునట్టి
మాతృదుగ్ధముకన్న మధురమగుచు
కడుపు నిండినమీఁద గనులమీఁదికి వచ్చు
నిదురకన్నను జాల మృదులమగుచు
నిదుర మేల్కొనగ సందిటఁబట్టి యాడించు
జనని హస్తముకన్నఁ జలువయగుచు
ఆడించునప్పుడు నీ యలఁతి బుగ్గల నిల్చు
నెలనవ్వుకన్న నిష్కలుష మగుచు

తే. గీ. చిలుగుఁ జిలుగుం బలుకు నీదు చిన్నిమోవి
చిగురునందుండి వెలికి విచ్చేయు టింక
నెపుడెపుడొ యంచు బంధుల మెల్లవార
మెదురెదురు చూచుచుంటి మోయీ కుమార !

క వి

ఉ. జీవులనెల్ల దేవుఁడె సృజించెనా నీవె సృజించియుంటివో
దేవునిఁ దద్రహస్య మెటు తేలదుగాని యిదేమి న్యాయమో
యీ! వచియింపుచుంటివి కవీ! పదునాలుగుగా జగంబు లె
ట్లీ వొకటుండవే యెఱిఁగ తెందుల కిట్టి యపూర్వకల్పనల్.

చ. ఇలఁగల యెల్ల మంచితనమే పరమేశ్వరుఁడన్న దానిచేఁ
గలుగు సుఖంబె స్వర్గ మది కానిదియే నరకంబు ప్రాణముల్
వెడలకపూర్వమే యనుభవించును వానిని జీవి భూమిలోఁ
గలిసిసమీఁచ స్వర్గ నరకంబులు జీవి కెటుల్ ఘటిల్లెడున్.

ఉ. మేమును నీవు మానవులమే గద! యొక్కఁడ నీవు మాత్రమే
భూమిని వీడి పైకెగిరిపోవవుగా! యొకవేళఁ బోవ నీ
భూమికి రావుగా తిరిగి బూటకముల్ వచియించి యింత హం
గామ యొనర్పనేమి యసిఘాతము పైఁబడె నీకు నో కవీ!

మ. పరలోకంబున దైవమున్నదను విశ్వాసంబుఁ బోఁదోలి యీ
నరుఁడే దైవమటంచుఁ దోడి నరులన్ నమ్మించి దైవంబునే
నరసంతాన మొనర్చినావు కదకున్ రామాయణంబందు నీ
చరితం బంతయునుం జిదంబర రహస్యంబాయె నోయీ కవీ!

శా. ఆదిన్ బింబమై నరప్రకృతిలో నామీఁద శబ్దార్థము
ర్యాదన్ వర్తిలి తన్నరప్రకృతినే యుంతన్ ద్వమేవాహమై
యాదైవంబు క్రమంబుగాఁ బ్రకృతి పాదాక్రాంతమైపోయె నీ
సౌందర్యంబగు మానవున్ బ్రకృతి రాజుం జేయు మోయీ కవీ !

'సంజయ రాయబారము' నుండి

ధర్మజునకు ధృతరాష్ట్రుని సందేశము

మ. తనయున్ నాయెడ భక్తియుంచు నొక యందంతయుం బ్రాపించినా
జనుషాంధత్వమునే గణింపక కులాచారంబు శాస్త్రంబు నొ
ప్పని రాజ్యార్హత గట్టిపెట్టనది సైపన్ రానిదే యయ్యయో ద
ప్పని పైపోయెను నాకు నోపరుని దుర్లంఘంబె ముంచెన్ ననున్.

మ. వెనుకన్ ముందును జూడకుండ జూచి కిటు గావింపంగ వల్దంచు నె
త్తిని నోరెత్తుక చెప్పిచెప్పి విసువైతెన్ నాకుఁ దానేమొ మం
చిని కాలంబును జెప్పి చికొనియెన్ జేసేతులం దెచ్చిపె
ట్టిన రాజ్యార్హత యన్నదే పసరువెట్టెన్ గొంప కీనాటికిన్.

పిడికద్దానిని పట్టి యెల్లపుడు తా ప్రేలాడుచున్నాఁడు నా
కొడుకీ కొమ్ముల కెక్కి పెట్టినది [illegible] నాకుఁ ద
మ్ముఁడునై యుండిన పాండురాజయును మోమోటంబుచే నైన నే
సదిరాకుండఁ [illegible]లంబు గావ మనదే సర్వంబు భారం బికన్.

ఎటులీ విచ్చితి నర్ధరాజ్యమును నాదే కాదె రాజ్యం బెటో
యటు దేవ్యాముచేసినో తిరిగి సంప్రాప్తించినన్ మాన వి
ప్పటికా మౌఢ్యము వాడిసూదిమొన మోపంబడ్డ మాత్రంబె యి
చ్చుటకే నొల్లనటంచు మాట కెదిరించున్ బల్కు నీరీతిగన్.

మ. యువరాజై కొడుకుండ రాజనగ నేవో నామమాత్రంబె పౌ
రవ వంశీయుల యానుపూర్వికచరిత్రంబట్టి యేకాలమం
దెవరున్ రాజ్యము పాలు పంచుకొనినట్లే లేదు తత్పాలనా
వ్యవహారం బొక పెద్దవారల కుటుంబంబందె వర్తించెడిన్.

శా. నీ కారీతిని సంక్రమించినది కానీ గ్రుడ్డి వీవాటచే
నీకున్ మారుగ రాజ్య మేలవలసెన్ నీతమ్ముఁ డౌనేఁడు నీ
దే కాదే? యధికార మంతయును నట్లే కానిచో నేను రా
జే కాకుండ నిఁకేల పాండవులకై యేభాగ మీయన్వలెన్.

శ్రీ మునిమాణిక్యం నరసింహారావుగారి రచనలు

1	కాంతం కైఫీయతు	1	0	0
2	కాంతం కాపురం	1	0	0
3	కాంతం	1	0	0
4	నేనూ మాకాంతం	1	0	0
5	మునిమాణిక్యం నాటికలు	1	0	0
6	మునిమాణిక్యం కథలు	1	0	0
7	ఉపాధ్యాయుడు	1	0	0
8	తిరుమాళిగ	1	0	0
9	మేరీ కహానీ	1	0	0
10	దాంపత్య జీవితం	1	0	0
11	రేడియో నాటికలు	1	0	0
12	రాధబాబు	1	0	0
13	శరద్రాత్రులు	1	0	0
14	రుక్కుతల్లి	1	0	0
15	యదార్థ దృశ్యాలు	1	0	0
16	హాస్యకథలు	1	0	0
17	తల్లిప్రేమ	1	0	0
18	కథానికలు	1	0	0
19	దీక్షితులు	1	0	0
20	తగూ నెం. త్రీ	1	0	0
21	వినోద వ్యాసములు	1	0	0
22	నా స్నేహితులు	1	0	0

వలయువారు:—

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో, రాజమండ్రి

శ్రీ మాధవపెద్ది బుచ్చి సుందర రామశాస్త్రిగారి

1	ఉమర్ ఖయాం	1	0	0
2	బృందావనం	1	0	0
3	శబరి	1	0	0
4	పంచవటి	1	0	0
5	శృంగార చాటువులు	1	0	0
6	మృత్యుంజయం	1	0	0
7	సుభాషితము	1	0	0

శ్రీ వేదాంతకవిగారి

1	కెరటాలు	1	0	0
2	కవితా సంస్థానం	2	0	0
3	అవ్వాయ్ చువ్వాలు	0	12	0
4	దండయాత్ర	1	0	0
5	వరదలు	1	0	0
6	గడుగ్గాయి	1	0	0
7	చినరసాలు	0	8	0
8	భగవన్మతభాష్యం 1 వ భాగము	1	4	0
9	డిటో 2 వ భాగము	1	0	0
10	నాయుడుబావ	1	0	0

శ్రీ విశ్వనాధ సత్యనారాయణగారి

1	ఆంధ్రపౌరుషము	0	6	0

వలయువారు:—

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో

రాజమండ్రి